

Sammanfattning

- Under kvotåret 2009/10 minskade landets mjölkinvägning med 3,1 procent. Kvotutnyttjandet blev 84,1 procent.
- Invägningen har under vintern och våren återhämtat sig något. Sedan i april 2010 har invägningen legat 3–3,5 procent under förra årets nivå.
- Hallands län är det enda länet med ökad mjölkinvägning. För ytterligare fyra län (Västerbottens, Kalmar, Blekinge och Jämtlands län) var nedgången mindre än två procent.
- I Hallands, Skåne och Kalmar län har mjölkföretagen störst medelleveranser.
- Tio procent av landets mjölkföretag har årsleveranser över 1 000 ton. 42 procent av

mjölken kommer från företag med 200–500 ton mjölk per år.

- 23 procent av mjölken kommer från företag som drivs som juridiska personer. Mjölkföretag med ägare under 35 år står endast för fem procent av landets mjölkleveranser.
- Det senaste året har antalet mjölkföretag minskat med 479 st eller 7,6 procent. 52 procent av dessa hade en årsleverans under 200 ton. 53 procent av de som slutat var över 55 år.
- 263 av landets 290 kommuner har mjölkproduktion. Gotland, Borgholm och Falköping är de kommuner som har störst total mjölmängd.

Mjölkinvägning

Under det gångna kvotåret uppgick mjölkinvägningen till 2 901 miljoner kg. Den svenska leveranskvoten för kvotåret 2009/10 var 3 451 miljoner kg. Det innebär att det svenska kvotutnyttjandet uppgick till 84,1 procent, den lägsta nivån någonsin. Under det senaste kvotåret var landets mjölkinvägning 3,1 procent lägre än under kvotåret 2008/09.

2009 inleddes positivt med en ökad mjölkinvägning fram till början av maj månad. Under sommaren och hösten 2009 minskade åter invägningen. Den mycket pressade lönsamheten ledde till en ökad utslaktning av mjölkkor. Även den genomsnittliga mjölkavkastningen per ko minskade.

Under september–november minskade landets mjölkinvägning som mest. Invägningen låg då cirka sex procent under 2008 års nivå. Invägningen har under vintern och våren återhämtas sig något. Sedan i april 2010 har invägningen legat 3–3,5 procent under förra årets nivå.

Länsvis utveckling

Den regionala utvecklingen för mjölkproduktionen förändras på olika sätt. Halland är det enda av landets 21 län som hade en ökad

mjölkinvägning under det gångna kvotåret. För ytterligare fyra län (Västerbottens, Kalmar, Blekinge och Jämtlands län) var nedgången mindre än två procent. Allra mest minskade mjölkinvägningen i Stockholms, Värmlands och Örebro län. I dessa tre län var nedgången mellan sex och åtta procent.

Den största genomsnittliga leveransen per mjölkföretag hade mjölkföretagen i Hallands, Kalmar och Skåne län. I de tre länen hade det genomsnittliga företaget en årsleverans över 600 ton.

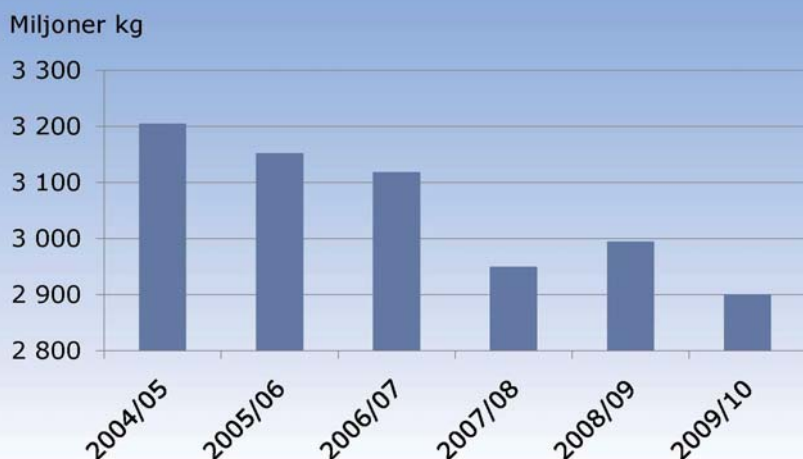
Antal mjölkföretag

Normalt sker en strukturförändring som innebär att antalet mjölkgårdar halveras på en tioårsperiod. Det motsvarar en årlig minskning av antalet mjölkföretag med 6,5 procent. Under det senaste kvotåret har antalet nedlagda mjölkföretag varit något större än den långsiktiga trenden. I mars 2010 fanns det 5 815 aktiva mjölkföretag. På ett år har antalet mjölkföretag minskat med 479 st eller 7,6 procent.

Storleksstruktur

Mjölkbefattningarna blir allt större. De allra största gårdarna,

Mjölkinvägning i Sverige

Källa: Svensk Mjök, Jordbruksverket

svenskmjök
SWEDISH DAIRY ASSOCIATION

det vill säga gårdar med mer än 1 000 ton i årsleverans, har ökat i antal och utgör cirka tio procent av landets mjölkföretag. Dessa gårdar svarar för nästan 33 procent av landets mjölkleveranser. För fem år sedan tillhörde endast 4,3 procent av mjölkföretagen denna storleksgrupp och stod för strax över 18 procent av mjölkinvägningen. Fortfarande är det på de halvstora gårdarna som den mesta mjölken produceras. Gruppen med årsleveranser mellan 200 och 500 ton svarar för över 42 procent av landets mjölkleveranser. 2004/05 var motsvarande andel drygt 45 procent.

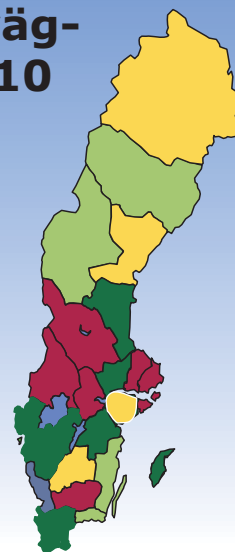
De cirka 5 800 mjölkföretag som var aktiva i mars 2010 hade under kvotåret 2009/10 en medelleverans på 489 ton. Kvotåret 2004/05 var motsvarande siffra 359 ton. Därmed har medelleveransen på fem år ökat med 130 ton eller 36 procent.

Förändring av mjölkinvägningen kvotåret 2009/10

(jämfört med 2008/09)

- Invägningen har ökat**
- Invägningen har minskat 1-2 %**
- Invägningen har minskat 2-3 %**
- Invägningen har minskat 3-5 %**
- Invägningen har minskat mer än 5 %**

Källa: Svensk Mjolk

svensk**mjölk**
SWEDISH DAIRY ASSOCIATION

Åldersstruktur

När det gäller åldersstrukturen har inga stora förändringar skett de senaste åren. De tydligaste trenderna är att andelen mjölkföretag som bedrivs som juridiska personer ökar, medan andelen yngre mjölkföretagare fortsätter att minska.

Endast fem procent av mjölkleveranserna kommer från företag där ägarna är under 35 år. Motsvarande siffra för fem år sedan var 10 procent. Däremot sker en allt större del av mjölkleveranserna från företag där ägarna är över 55 år. På fem år har andelen ökat från 20 till 27 procent. Nästan 13 procent av landets mjölkföretag är juridiska personer och svarar för över 23 procent av mjölkleveranserna. För fem år sedan var andelen juridiska personer knappt elva procent med drygt 20 procent av landets mjölkleveranser.

Ett genomgående mönster är att ju yngre mjölkproducent desto större genomsnittlig årlig leverans. De allra största mjölkföretagen är de som drivs som juridiska personer. På fem år har medelleveransen i denna grupp ökat från 665 till 878 ton, en ökning med 32 procent.

Producenter som slutat

Under perioden mars 2009 – februari 2010 har totalt 549 mjölkföretag avvecklats. Nästan hälft-

ten av företagen, eller 52 procent, hade under kvotåret 2008/09 en årsleverans under 200 ton mjölk. Tre procent av de som upphört hade en årsleverans över 1 000 ton. Den genomsnittliga årsleveransen för de som slutat under tolv månadersperioden var 273 ton. Detta är i snitt något större företag än resultatet av den analys som gjordes i föregående strukturrapport.

Flest stora mjölkföretag lades ned sommaren 2009 och runt kalenderårsskiftet 2009/10. De sammanlagda leveranserna hos de som slutat under den aktuella perioden uppgick till 150 miljoner kg. Detta motsvarar fem procent av den totala mjölkinvägningen under 2008/09. Åldersmässigt är en majoritet, 53 procent, av de som slutat över 55 år. I de största mjölkföretagen, med mer än 500 ton i årsleveranser, är däremot antalet nedlagda företag relativt jämt fördelade mellan de flesta åldersgrupperna. Värt att notera är att endast tre procent av de stora mjölkföretagen hade ägare under 35 år. 28 procent av de större nedlagda företagen har drivits som juridiska personer.

Förändringar på gårdsnivå

En analys har gjorts av utvecklingen på gårdsnivå under de fem senaste kvotåren. Det

senaste kvotåret kännetecknas av att färre mjölkföretag än tidigare ökat sin produktion på gårdsnivå. 2009/10 ökade 42 procent av mjölkföretagen sin årsproduktion. Motsvarande siffra var året innan 64 procent. Framför allt är det andelen mjölkföretag med en produktionsökning på mellan 0 och 25 procent som har minskat.

En tänkbar förklaring till detta är den svaga utvecklingen för mjölkavkastningen. Däremot är andelen mjölkföretag med ökning över 25 procent lika stor som under kvotåret 2008/09. Detta tyder på att redan beslutade och genomförda investeringar fortsätter att ge resultat. Samtidigt är det fler än tidigare som av olika anledningar har minskat sin årsproduktion.

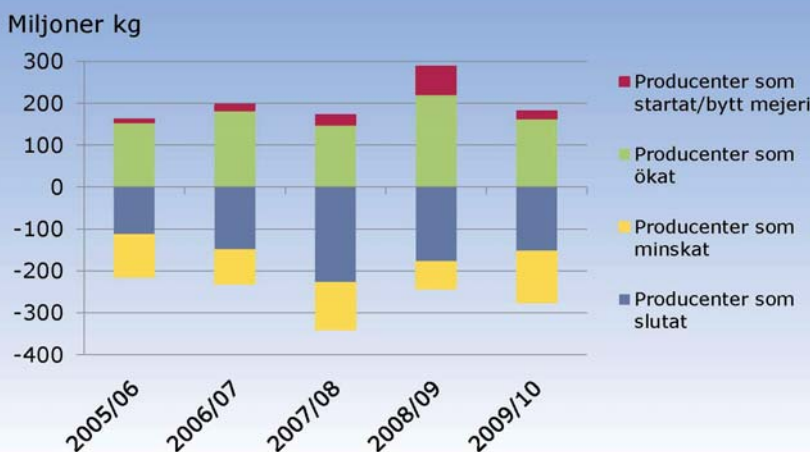
Mängden mjölk som försvunnit med de som slutat helt ligger

däremot ungefär på genomsnittet för de fem studerade åren. Störst mjölmängd i samband med avgångar försvann under kvotåret 2007/08.

Förprovningar

Antalet så kallade förprovningar, det vill säga mjölkföretagens ansökningar om att få bygga nya djurstallar eller bygga om befintliga stallar, sammanställs varje år av Jordbruksverket. Förprovningsstatistiken ger en indikation

Förändringar på gårdsnivå 2005-2010

Källa: Svensk Mjök

svensk mjölk
SWEDISH DAIRY ASSOCIATION

på hur framtidstron ser ut bland landets mjölkföretag. 2009 uppgick antalet förprovade koplatser till nästan 20 800. Det är visserligen en minskning med 26 procent jämfört med året innan, men antalet ligger ändå på genomsnittsnivån för de senaste fem åren. För att se en mer långsiktig trend i olika delar av landet har en sammanställning gjorts över antalet förprovningar de senaste fem åren. Detta antal har sedan ställts i relation till antalet mjölkkor i respektive län enligt

Jordbruksverkets senaste djurräkning. Störst antal förprovningar i förhållande till antalet mjölkkor har skett i Västmanlands, Jämtlands, Hallands och Västernorrlands län.

Kommuner med mest mjölk

Under kvotåret 2009/10 gjordes mjölkleveranser från mjölkföretag i 263 av landets 290 kom-

Kommuner med mest mjölk

Placering	Kommun	Ton mjölk	Andel av riket (%)
1	Gotland	137 519	4,7
2	Borgholm	79 568	2,7
3	Falköping	79 036	2,7
4	Varberg	64 102	2,2
5	Falkenberg	58 361	2,0
6	Laholm	57 812	2,0
7	Mörbylånga	54 992	1,9
8	Linköping	49 916	1,7
9	Kristianstad	49 184	1,7
10	Kalmar	47 439	1,6

Källa: Svensk Mjök

svenskmjölk
SWEDISH DAIRY ASSOCIATION

muner. Därmed finns det mjölkproduktion i exakt samma kommuner som för ett år sedan.

Detta innebär också att mjölkproduktionen fortsatt har betydelse i hela landet när det gäller att skapa arbetstillfällen såväl direkt som indirekt. Allra mest mjölk produceras i Gotlands, Borgholms, Falköpings, Varbergs och Falkenbergs kommuner. Dessa fem kommuner står för över 14 procent av landets mjölkproduktion.

Tabeller - Strukturrapport nr 1 2010

1. Mjölkinvägning per län kvotåren 2008/09 och 2009/10
2. Antal mjölkleverantörer i mars 2009 respektive mars 2010
3. Storleksstruktur 2004/05 och 2009/10
4. Åldersstruktur 2004/05 och 2009/10
5. Kommuner med mest mjölk 2009/10
6. Antal producenter som slutat mars 2009 - februari 2010
7. Storleksstruktur för de producenter som slutat mars 2009 - februari 2010
8. Åldersstruktur för de producenter som slutat mars 2009 - februari 2010
9. Förändringar i mjölkleveranser 2005-2010 (miljoner kg)
10. Antal förprovade koplatsar 2005-2009 jämfört med antalet mjölkkor

Mjölkinvägning per län kvotåren 2008/09 och 2009/10

Län	apr 2008-mars 2009 (ton)	apr 2009-mars 2010 (ton)	Index (2008/09=100)
Stockholms län	35 745	32 746	91,6
Uppsala län	84 107	79 337	94,3
Södermanlands län	87 682	85 103	97,1
Östergötlands län	211 750	203 535	96,1
Jönköpings län	253 653	247 598	97,6
Kronobergs län	110 021	104 352	94,8
Kalmar län	342 604	338 694	98,9
Gotlands län	142 300	137 519	96,6
Blekinge län	35 988	35 496	98,6
Skåne län	344 715	330 697	95,9
Hallands län	232 009	232 591	100,3
Västra Götalands län	514 359	494 406	96,1
Värmlands län	66 199	61 710	93,2
Örebro län	60 138	56 332	93,7
Västmanlands län	43 213	41 554	96,2
Dalarnas län	56 667	53 351	94,1
Gävleborgs län	74 365	71 236	95,8
Västernorrlands län	60 379	59 012	97,7
Jämtlands län	68 190	66 865	98,1
Västerbottens län	115 769	115 228	99,5
Norrbottnens län	54 827	53 306	97,2
Summa	2 994 681	2 900 668	96,9

Källa: Svensk Mjölk

Antal mjölkleverantörer i mars 2009 resp. mars 2010

Län	mar-09	mar-10	Index (mar-09=100)
Stockholms län	91	79	86,8
Uppsala län	205	194	94,6
Södermanlands län	183	173	94,5
Östergötlands län	384	359	93,5
Jönköpings län	591	558	94,4
Kronobergs län	257	238	92,6
Kalmar län	563	524	93,1
Gotlands län	284	263	92,6
Blekinge län	100	91	91,0
Skåne län	576	522	90,6
Hallands län	364	336	92,3
Västra Götalands län	1 146	1 060	92,5
Värmlands län	161	141	87,6
Örebro län	129	122	94,6
Västmanlands län	82	75	91,5
Dalarnas län	145	127	87,6
Gävleborgs län	218	202	92,7
Västernorrlands län	166	152	91,6
Jämtlands län	197	185	93,9
Västerbottens län	307	286	93,2
Norrbottnens län	145	128	88,3
Summa	6 294	5 815	92,4

Källa: Svensk Mjolk

Länsvis medelleveranser för de som var aktiva i mars 2010

Län	Leverans (ton)	Antal aktiva mars-10	Medelleverans (ton)
Stockholms län	32 178	79	407
Uppsala län	77 908	194	402
Södermanlands län	85 036	173	492
Östergötlands län	197 457	359	550
Jönköpings län	244 996	558	439
Kronobergs län	100 952	238	424
Kalmar län	333 876	524	637
Gotlands län	134 416	263	511
Blekinge län	35 085	91	386
Skåne län	323 964	522	621
Hallands län	228 013	336	679
Västra Götalands län	483 937	1 060	457
Värmlands län	59 173	141	420
Örebro län	55 942	122	459
Västmanlands län	39 169	75	522
Dalarnas län	50 910	127	401
Gävleborgs län	70 064	202	347
Västernorrlands län	56 595	152	372
Jämtlands län	66 428	185	359
Västerbottens län	114 073	286	399
Norrbottnens län	52 404	128	409
Summa	2 842 576	5 815	489

Källa: Svensk Mjolk

Storleksstruktur 2004/05 och 2009/10

Årsleverans	Leverans (ton)	Antal mars 2005	Medelleverans (ton)	Leverans (%)	Antal (%)
< 100 ton	73 252	1 145	64	2,3	13,0
100-200 ton	288 366	1 906	151	9,1	21,6
200-500 ton	1 302 820	3 998	326	41,2	45,4
500-1000 ton	918 879	1 383	664	29,0	15,7
> 1000 ton	579 809	380	1 526	18,3	4,3
Summa	3 163 126	8 812	359	100,0	100,0

Årsleverans	Leverans (ton)	Antal mars 2010	Medelleverans (ton)	Leverans (%)	Antal (%)
< 100 ton	35 239	540	65	1,2	9,3
100-200 ton	138 109	909	152	4,9	15,6
200-500 ton	823 156	2 447	336	29,0	42,1
500-1000 ton	912 410	1 341	680	32,1	23,1
> 1000 ton	933 663	578	1 615	32,8	9,9
Summa	2 842 576	5 815	489	100,0	100,0

Källa: Svensk Mjök

Åldersstruktur 2004/05 och 2009/10

Åldersgrupp	Leverans (ton)	Antal mars 2005	Medelleverans (ton)	Leverans (%)	Antal (%)
- 34 år	312 103	737	423	9,9	8,4
35-44 år	678 063	1 802	376	21,4	20,4
45-54 år	897 807	2 667	337	28,4	30,3
55-64 år	549 154	2 179	252	17,4	24,7
65 år -	76 065	450	169	2,4	5,1
Jur. person	649 935	977	665	20,5	11,1
Summa	3 163 126	8 812	359	100,0	100,0

Åldersgrupp	Leverans (ton)	Antal mars 2010	Medelleverans (ton)	Leverans (%)	Antal (%)
- 34 år	148 431	272	546	5,0	4,4
35-44 år	512 956	945	543	18,4	16,4
45-54 år	763 047	1 741	438	26,9	29,9
55-64 år	633 934	1 678	378	22,4	28,9
65 år -	118 329	421	281	4,3	7,6
Jur. person	665 880	758	878	23,1	12,8
Summa	2 842 576	5 815	489	100	100

Källa: Svensk Mjök

Kommuner med mest mjölk 2009/10

Kommun	Mjölkleveranser (ton)	Andel av riket (%)
Gotland	137 519	4,7
Borgholm	79 568	2,7
Falköping	79 036	2,7
Varberg	64 102	2,2
Falkenberg	58 361	2,0
Laholm	57 812	2,0
Mörbylånga	54 992	1,9
Linköping	49 916	1,7
Kristianstad	49 184	1,7
Kalmar	47 439	1,6

Källa: Svensk Mjölk

Antal producenter som slutat mars 2009 - februari 2010

Månad	Antal	Genomsnittlig leverans kvotåret 2008/09 (ton)
mar-09	52	196
apr-09	50	300
maj-09	62	266
jun-09	33	328
jul-09	29	369
aug-09	33	190
sep-09	46	241
okt-09	54	301
nov-09	42	190
dec-09	64	436
jan-10	48	210
feb-10	36	202
Totalt 2009/10	549	273

Källa: Svensk Mjök

Storleksstruktur för de producenter som slutat mars 2009 - februari 2010

Årsleverans (ton)	Leverans kvotår 2008/09 (ton)	Leverans (%)	Antal producenter	Antal (%)	Medelleverans (ton)
< 100	7 765	5,2	132	24,0	59
100-200	19 952	13,3	140	25,5	143
200-500	68 859	45,9	217	39,5	317
500-1 000	27 254	18,2	44	8,0	619
> 1 000	26 199	17,5	16	2,9	1 637
Summa	150 029	100,0	549	100,0	273

Källa: Svensk Mjök

Åldersstruktur för de producenter som slutat mars 2009 - februari 2010

Årsleverans (år)	Leverans 2008/09 (ton)	Leverans (%)	Antal producenter	Antal (%)	Medelleverans (ton)
-34	5 726	3,8	18	3,3	318
35-44	25 696	17,1	76	13,8	338
45-54	35 526	23,7	119	21,7	299
55-64	41 720	27,8	174	31,7	240
65 år - Juridisk person	17 551 23 809	11,7 15,9	115 47	20,9 8,6	153 507
Summa	150 029	100,0	549	100,0	273

Källa: Svensk Mjök

Förändringar i mjölkleveranser 2005-2010 (miljoner kg)

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Leverans ffg kvotår	3 205	3 152	3 118	2 949	2 995
Producenter som slutat	-112	-149	-228	-177	-153
Minskning > 50 %	-5	-3	-7	-4	-4
Minskning 25- 50 %	-13	-12	-17	-11	-17
Minskning 10-25 %	-42	-33	-43	-25	-56
Minskning 0-10 %	-44	-34	-47	-26	-46
Ökning 0-10 %	52	55	38	52	37
Ökning 10-25 %	62	70	47	83	41
Ökning 25- 50 %	20	26	25	32	28
Ökning < 50 %	19	31	39	54	56
Producenter som startat/ byte av mejeri	9	16	24	67	19
Leveranser kvotår	3 152	3 118	2 949	2 995	2 901

Källa: Svensk Mjök

Antal förprovade koplatser 2005-2009 jämfört med antalet mjölkkor

Län	Antal förprovningar 2009	Antal förprovningar 2005-2009	Antal mjölkkor jun-09	Antal förprovningar 2005-2009 (i % av antal mjölkkor)
Stockholms län	252	796	4 135	19,3
Uppsala län	139	3 056	11 514	26,5
Södermanlands län	62	2 171	10 763	20,2
Östergötlands län	1 051	6 562	25 821	25,4
Jönköpings län	670	5 910	30 393	19,4
Kronobergs län	329	3 053	13 278	23,0
Kalmar län	3 300	12 329	41 134	30,0
Gotlands län	696	4 239	16 710	25,4
Blekinge län	45	1 043	4 429	23,5
Skåne län	1 399	9 204	40 384	22,8
Hallands län	2 821	11 374	26 323	43,2
Västra Götalands län	3 822	16 814	60 281	27,9
Värmlands län	759	2 381	8 246	28,9
Örebro län	900	2 950	7 135	41,3
Västmanlands län	85	2 383	4 464	53,4
Dalarnas län	720	2 144	6 731	31,9
Gävleborgs län	398	2 739	8 892	30,8
Västernorrlands län	1 092	3 082	7 187	42,9
Jämtlands län	641	3 619	8 257	43,8
Västerbottens län	808	4 451	14 114	31,5
Norrbottens län	804	2 384	6 585	36,2
Summa	20 793	102 684	356 776	28,8

Källa: Jordbruksverket